

митове на българите да си обяснят нерадостната съдба на циганите, на която те истински състрадават. Що се касае до оценката за трудолюбието и честността на агуптите, то тя означава, че българите (или поне родопските българи) не са гледали и не гледат на циганите като на хора от “долно качество”, като ненужна и вредна съставка на населението на страната.

Аз се спрях по-подробно на студията на А. Примовски, тъй като още преди 40 години тя показва, че една важна съставка на ромите у нас - агуптите - са дошли в България векове преди османо-турското поробване на страната, и че още тогава те са били приети от автохтонното население с разбиране, съчувствие и състрадание, че и сега те не представляват (поне за родопските българи) нещо опасно и противостоещо на живота и съществуването на народа и родината.

Друг е въпросът, че това, което А. Примовски предлага през 1955 г. на читателя, макар и в друг план, има относително късна времева давност. Това е така, защото още в началото на нашия век са открити и влезли в научно обръщение документи за появата на циганите по нашите земи преди тяхното падане под османо-турско робство. Първите ромски поселници по нашите земи са вероятно от XI век. тяхното трайно присъствие в България обаче се документира покъсно и особено през XIV век (но преди османо-турския разгром над България). Имам предвид по-точно откритата и обнародвана **грамота на цар Иван Шишман от 21 септември 1378 г.**, уреждаща някои права на Рилския манастир и споменаваща за наличието на цигани у нас. Наистина, тази грамота става известна още в началото на нашия век от публикациите на големия радетел на българщината и националната кауза на нашия народ Любомир Милетич.⁶² За съжаление обаче, тя е “заклучена” в научен труд, който не е популяризиран широко сред населението на страната - и българско, и циганско.

Грамотата на цар Иван Шишман е значима за циганолога и с това, че в нея циганите у нас са наречени “агупти

⁶² Виж. Л. Милетич. Спомени за Рилския Манастир. С., 1902.